

Bijbelstudie over de WEKELIJKSE SCHRIFTLEZING - PARASHAT HASHAVUA פרשת השבוע

Tora, Haftara en B'rit haChadasha

Ongetwijfeld erkennen de Joodse schrijvers van B'rit haChadasha [N.T.] de TeNaCH [O.T.] als het Woord van G'd en elk onderricht zowel van Yeshua alsook van de Sh'lichim [apostelen] die wij in het Nieuwe Testament tegenkomen, is gebaseerd op de Tora! Daar kan men gewoon niet omheen! Het hart van de Bijbel is daarom nog steeds de Tora, want daarin staat geschreven wat de Eeuwige van de gelovigen vraagt en wat Hij verbiedt binnen het Verbond. Daarin heeft Hij ons Zijn wil bekendgemaakt! Maar geloven wij werkelijk in dezelfde Schriften waarop de eerste messiaanse gelovigen hun geloof baseerden? Is de TeNaCH ook voor ons vandaag nog steeds een belangrijk deel van G'ds Woord?

Het kost veel tijd en energie, maar vooral ook veel wijsheid en inzicht, die wij alleen maar van Ruach haQodesh [de Heilige Geest] kunnen ontvangen, om de scheefgroei in zowel de kerkelijke alsook in de synagogale tradities te doorzien en te corrigeren. Maar dat is alleen mogelijk als wij stoppen met menselijke inzettingen en geschriften na te leven en ons concentreren op het nauwgezet bestuderen van G'ds Woord van kافت tot kافت!

Een prachtig hulpmiddel daarbij is de wekelijkse Schriftlezing volgens het Joodse leesrooster. Een van de oudste berichten waaruit blijkt dat de lezing uit de Tora reeds in de tijd van Yeshua beschouwd werd als een algemeen gebruikelijk praktijk is de uitspraak van Ya'aqov [Jacobus] tijdens het bekende Apostelconvent in Jeruzalem: *"Immers Moshe [Mozes] heeft van oudsher in iedere stad, die hem prediken, daar hij elke Shabat in de synagogen wordt voorgelezen."* (מפעלות השליחים) Mif'alot haSh'lichim [Handelingen der Apostelen] 15:21).

Op onze weg terug zal de Tora ook voor ons centraal moeten staan. Het besluit dat Ya'aqov namens de hele vergadering meedeelde veronderstelt voor de gelovigen uit de volken dus meeluisteren en meeleren in de synagoge. De vraag voor de eerste messiaanse gemeente was namelijk in hoeverre de Tora van toepassing is voor de niet-joodse broeders en zusters. Uit het verhaal blijkt dat deze praktijk een belangrijk argument was voor de beslissing, dat de gelovigen uit de volken weliswaar niet door middel van de besnijdenis hoefden toe te treden tot het Jodendom, maar dat de Tora ook voor de niet-joodse gemeenteleden het centrale gedeelte van de Schriften behoort te zijn. Deze hele vergadering werd namelijk bijeen geroepen vanwege de halachische problemen die ontstaan zijn door de toestroom van niet-joden tot de eerste messiasbelijdende Joodse gemeente.

Zoals gezegd werd dus besloten dat de gelovigen uit de heidenen geen Joden hoefden te worden in halachische zin zoals dat ook vandaag nog gebruikelijk is in het orthodoxe Jodendom. Ze hoefden geen Giyur te doen en ze hoefden niet uit te komen. Toch werd aan hen in eerste instantie een minimum aan geboden opgelegd met de bedoeling dat ze rest van de Tora vanzelf leren als ze elke Shabat de dienst in de synagoge bijwonen. De lage drempel werd aanvaardbaar geacht vanwege de wijde verspreiding van het Jodendom waardoor het voor de gelovigen uit de heidenen ook mogelijk was om op Shabat in de talrijke synagogen binnen het Romeinse Rijk geschoold te worden door het wekelijks horen van Moshe.

De wekelijkse lezing van de Tora vormt als het ware de garantie dat de jonge gemeenschap zijn Joodse identiteit zou behouden ondanks de toestroom van niet-joden. Op elke Shabat wordt een ander gedeelte van de Tora gelezen volgens een bepaald rooster en gevolgd door een lezing uit een van de profetische boeken. Tot op heden weten wij niet precies waar deze gewoonte vandaan komt en op grond van welke criteria de verschillende vaste leesgedeeltes gekozen zijn, maar op grond van Lucas 4:17, waarin Yeshua werd opgeroepen om voor deze profetenlezing naar de Bima te komen, weten wij dat het in ieder geval reeds tijdens de tweede tempelperiode algemeen gebruikelijk was. Als ook u op grond van Handelingen 15 deze cyclus van lezingen uit de Tora en de profeten wilt volgen, dan is het goed te beseffen dat u daarin ook

Yeshua navolgt samen met miljoenen Joden en messiaanse gelovigen uit de volken, die tegelijkertijd met u hetzelfde gedeelte lezen. Bovendien moet u zich er steeds van bewust zijn, dat het G'ds Woord is dat u bestudeert. In de Bijbel zoals wij die vandaag de dag kennen, zijn de diverse boeken onderverdeeld in hoofdstukken die op hun beurt weer in verzen zijn verdeeld, maar de Hebreeuwse traditie werkt daarentegen met tekstgroepen, Sidrot (enkelvoud Sidra) of ook Parashot (enkelvoud Parasha) genoemd.

Deze tekstgedeelten worden aangegeven door een naam die aangeeft wat de inhoud van ieder gedeelte is. In welke Sidra of Parasha staan b.v. de Tien Woorden? In een gedeelte dat de naam van een persoon draagt, namelijk יתרו Yit'ro [Jethro], naar de priester van Mid'yan. Deze Parasha omvat שמות Sh'mot [Exodus] 18:1-20:23. De Tora is in de oudheid verdeeld in 54 Sidrot of Parashot. Eén deel voor iedere week van het jaar. Het joodse jaar heeft 54 weken omdat het een maanjaar is. Door regelmatig aanpassingen te doen blijft men echter in de pas met het zonnejaar. Dan worden er twee gedeelten op een Shabat gelezen om de cyclus van 54 Parashot binnen een jaar te kunnen afronden. Geen tekst wordt daarbij overgeslagen.

Elk gedeelte heeft een Hebreeuwse naam die is afgeleid van het eerste belangrijke woord in de Sidra, maar het eerste gedeelte van ieder Bijbelboek heeft dezelfde naam als de Hebreeuwse titel van dat boek, zoals bijvoorbeeld D'varim [Deuteronomium] en in zo een samenstelling met die naam het woord Sidra of Parasha er een "t" bij. Om maar bij hetzelfde voorbeeld te blijven: de Sidra of Parasha D'varim heet dan ook Sidrat D'varim ofwel Parashat D'varim.

De eerste Sidra is (hoe kan het ook anders) בראשית B'reshit [Genesis]. Die klinkt op in de synagoge tijdens het feest om de "Vreugde der Wet", Simchat Tora, dat direct aansluit bij Sukot [het Loofhuttenfeest]. In diezelfde dienst wordt eerst וזאת הברכה v'Zot haB'racha gelezen, de Parasha over de zegen van Moshe, waarmee de Tora in D'varim [Deuteronomium] eindigt. Zo gaat dat jaar in, jaar uit: na de laatste Parasha meteen weer de eerste, want de Tora, G'ds onderwijzing, gaat altijd door... zij is eindeloos! Ieder jaar wanneer men de Tora uit heeft, dan wordt er weer van voren af aan begonnen met lezen.

De Sidrot of Parashot zijn dan ook weer onderverdeeld in 7 leesgedeelten, voor de 7 dagen van de week. Op deze manier is men zijn hele leven lang voortdurend met de Tora bezig, die tot op de dag van vandaag nog altijd een centrale plaats in het godsdienstige leven van elke gelovige Jood. Het is volstrekt onduidelijk wanneer men begonnen is dit traditionele schema te volgen, maar Josephus Flavius schreef reeds in de tweede helft van de eerste eeuw dat de Israëlieten al in de oudheid een regelmatige leescyclus voor de Tora volgden (Apion 2,175). Verder weten we aan de hand van Handelingen 15 en de Talmud, dat er sinds de tweede tempelperiode een leesrooster van zowel Tora alsook de profeten gebruikt werd in de synagogen. De vroegste aanwijzing vinden wij in het Talmud-tractaat מגילה Megila 29b, waarin wij lezen dat er in Israël destijds een driejaarlijkse cyclus van lezingen gevolgd werd, verdeeld in 153 tot 167 Parashot.

Het tijdens de eerste eeuwen in Israël gebruikte driejarenrooster bleek echter niet levensvatbaar. Er bestaan momenteel overigens verschillende rekonstrukties van deze driejarige cyclus. De lengte van de perikopen is dan ongeveer één tot anderhalve hoofdstuk. In Babylon en andere plaatsen in de diaspora werd daarentegen een jaarlijkse cyclus gevolgd die bestond uit 54 verschillende gedeelten. De oude, uit Israël stammende gewoonte om de hele Tora in een driejarige cyclus te lezen, werd volgens de Rambam op zijn minst tot het jaar 1200 nog op verschillende plaatsen gevolgd, maar heeft in de loop der eeuwen, waarschijnlijk sinds de tijd van de Talmud (200-500 gewone jaartelling) plaats gemaakt voor de huidige éénjarige cyclus. Liberale Joodse gemeenten die in Israël de oude driejarige roosters wilden herinvoeren, moesten na een tijd weer daarvan afzien omdat daardoor de band met de wereldwijde volksgemeenschap verloren ging. Daarom volgen ook de messiasbelijdende Joodse gemeenten de officiële orthodoxe leesrooster, maar aangevuld met lezingen uit B'rit haChadasha [het Nieuwe Testament].

קריאת התורה Q'riat haTora - de lezing uit de Tora

De belangrijkste functie van de Schriftlezing in de liturgie komt ook tot uiting in de manier waarop ארון־הקודש Sefer Tora [de Torarol] van en naar haar bewaarplaats, ארון־הקודש Aron haQodesh [Heilige Ark] wordt gebracht. De gemeente staat. Dan wordt de Ark geopend.

De Torarol, aangekleed in een mantel, getooid met zilveren sierschild en torens, wordt zichtbaar. De rol wordt uit de Aron haQodesh gehaald. Daarna gaan degene wiens מצוה Mitz'va het is de Torarol te mogen dragen, de גבאי Gabai [synagogebestuurder], de קורא Qore [Toralezer], de מפטיר Maf'tir [Haftaralezer], de חזן Chazan [voorzanger] en de rabbijn de synagoge rond. Veel gemeenteleden raken met de ציצית Tzitzit [kwasten] van hun טלית Talit [gebedsmantel], de חומש Chumash [Pentateuch] of met de סידור Sidur [gebedenboek] het sierschild aan om ze daarna, nu ze zo dicht bij de Torarol zijn geweest, als teken van toewijding, te kussen.

De Torarol wordt na de rondgang naar de בימה Bima [voorleestafel] gebracht, van versierselen en mantel ontdaan en op de lessenaar gelegd om daaruit de סדרה Sidra ofwel פרשה Parasha [perikoop] van de week te lezen. Vervolgens zegt de Qore [voorlezer]: "Moge Hij redden, beschermen en helpen allen die bij Hem beschutting zoeken. Zegt hierop: Amen! Wilt allen grootheid toekennen aan onze G'd en eer bewijzen aan de Tora. Als er een Kohen aanwezig is moge hij nu naar voren komen! Laat de Kohen X de zoon van Y hier gaan staan, maar als er geen Kohen aanwezig is, wil dan A de zoon van B hier gaan staan in plaats van de Kohen! Geprezen, die in Zijn heiligheid de Tora aan Zijn volk Israël heeft gegeven!" Omdat een Parsche, zoals de Parasha in het Jiddisch genoemd wordt, verdeelt is in zeven gedeelten, worden zeven volwassen mannen om de beurt opgeroepen om naar de Bima te komen om de lezing van één van de zeven delen bij te wonen. Het is een voorrecht dit te mogen doen.

Een ieder begint en eindigt deze eervolle taak met een ברכה B'racha [zegenspreuk], die ik als bijlage aan deze bijbelstudie zal toevoegen. Hierin wordt de Eeuwige gedankt voor het geven van de Tora aan Zijn volk Israël en via Zijn volk aan de mensheid, want uitverkiezing moeten wij in G'ds heilsplan niet zien als een streepje voor, maar als een taak, een bestemming. Israël heeft derhalve een bestemming voor de gehele mensheid, maar de gelovigen uit de volken hebben een bestemming voor hun volken te vervullen. Het lezen van Tora is dus echt geen vrijblijvende zaak. Daarom moet men deze B'racha [zegenspreuk], deze lofprijzing, dan ook beschouwen als een dankzegging van Israël en de gelovigen uit de volken voor hun taak in de wereld.

Een Parasha wordt niet gewoon gelezen, maar in het Hebreeuws voorgedragen op een melodieuze wijze, het zogeheten "lajenen". Daarvoor maakt men gebruik van de Te'amin [troop of zangtekens]. Bij het lajenen van de Schriftgedeelten zijn er veel mensen betrokken, die allemaal rond de Bima staan: de rabbijn, Gabai, dat is degene die de eredienst regelt, de nieuw opgeroepene, de vorige opgeroepene en de Qore, de voorlezer, want de opgeroepenen gaan reeds eeuwenlang in de meeste synagogen de Torateksten niet meer zelf voorlezen.

De reden voor het aanstellen van een vaste voorlezer is dat de slechte beheersing van het Hebreeuws het in de diaspora vrijwel onmogelijk maakte de Tora door alle volwassen mannen te laten lezen zoals het behoorde en daardoor zouden teveel gemeenteleden uitgesloten moeten worden van een eervolle Mitz'va die eigenlijk iedereen toekwam om te vervullen. Daarom werd er op een gegeven moment in de loop der geschiedenis besloten dat elk mannelijk gemeentelid weliswaar kan worden opgeroepen om elk een deel van de lezing te verzorgen in die zin, dat hij de tekst met een Jadge [aanwijsstokje] zal aanwijzen, die in zijn plaats door de Qore gelajent wordt. Ook de gemeenteleden die het Hebreeuws wel goed beheersen, mogen niet meer zelf lezen om daardoor de anderen niet voor schut te zetten.

Degene die opgeroepen wordt om te lajenen, zegt derhalve nog slechts voor en na de lezing de lofprijzing in het Hebreeuws. In de tijd van Sha'ul [Paulus] vond de Schriftlezing in de hellenistische synagogen, waar de kennis van het Hebreeuws over het algemeen zeer gering was, doorgaans in de Griekse vertaling plaats, de Septuaginta. In Galilea en o.a. ook in Syrië werd de Targum, de Aramese vertaling van de Tora gelezen. Alleen de eerste en de laatste zin van Schriftlezing was dan soms Hebreeuws. Als de zeven stukken zijn gelajent is de eigenlijke Toralezing voltooid.

Na het lezen uit de Tora wordt de rol onder gezang opgeheven en aan de gemeente getoond. Het Woord van G'd wordt daarmee letterlijk geopenbaard en centraal gesteld temidden van Zijn volk Israël, en tijdens het opheffen en vertonen van de Torarol beaamt de gemeente dit staande met de woorden: אשר שם משה לפני בני ישראל על פי יי ביד משה וזאת התורה V'zot haTora asher sam Moshe lif'nei b'nei Yisra'el al pi Adonai b'yad Moshe [Dit

is de Tora, die Moshe de kinderen van Israël heeft voorgelegd, op bevel van Adonai door de hand van Moshe]!

הַפְּטָרָה Haftara - de lezing uit de Profeten

Na de Toralezing wordt de מַפְטִיר Maf'tir opgeroepen, degene die het voorgeschreven stuk uit de profetische boeken moet lezen, dat bij de Parsche hoort. Deze profetenlezing wordt הַפְּטָרָה Haftara genoemd. Haftara betekent "voltooing", want de achterliggende gedachte is dat de lezing uit de Profeten de Toralezing voltooit. Al sinds oude tijden volgt in de synagoge op de lezing uit de Tora een lezing uit de Profeten. Voor de Haftara wordt echter slechts één persoon opgeroepen en niet zeven. Uiteraard wordt ook deze lezing weer voorafgegaan en afgesloten met een B'racha [lofzegging]. Ook deze vindt u in de bijlage. De Haftara, die volgens het leesrooster thematisch met de Parasha verbonden is, wordt overigens niet vanaf een rol zoals de Tora, maar uit een gewoon boek gelezen. In de orthodoxe synagogen is dat doorgaans de tweetalige Dasberg-vertaling. Het gebruik om derhalve ook de nevenstaande Nederlandse vertaling te lezen, sluit aan op de oude gewoonte om ook een vertaling in het Aramees te geven, de spreektaal van veel Joden gedurende de tweede tempelperiode.

Al vanouds wordt het Toragedeelte bij voorkeur door Kohanim [mensen uit de stam Levi] gelezen zoals u reeds in het vorige hoofdstuk gezien hebt, en slechts als deze niet aanwezig zijn mogen anderen daarvoor worden opgeroepen.

Het profetengedeelte daarentegen wordt uitsluitend door Joden uit de overige stammen voorgelezen. Om deze reden kreeg Yeshua, die tot de stam Yehuda [Juda] behoorde en dus niet uit Levi stamde, volgens Lucas 4:16-21 de eer om in de synagoge van Natzeret [Nazaret] de Haftara te mogen lezen: *"En Hij kwam te Natzeret, waar Hij opgevoed was, en Hij ging volgens Zijn gewoonte op Yom Shabat [de sabbatdag] naar de synagoge en stond op om voor te lezen. En Hem werd יְשַׁעְיָהוּ סֵפֶר Sefer Yeshayahu [het boek van de profeet Jesaja] ter hand gesteld en toen Hij het boek geopend had, vond Hij de plaats, waar geschreven is: De Geest van Adonai is op Mij, daarom, dat Hij Mij gezalfd heeft, om aan armen de blijde boodschap te brengen; en Hij heeft Mij gezonden om aan gevangenen loslating te verkondigen en aan blinden het gezicht, om verbrokenen heen te zenden in vrijheid, om te verkondigen het aangename jaar van Adonai. Daarna sloot Hij het boek, gaf het aan de dienaar terug en ging zitten. En de ogen van allen in de synagoge waren op Hem gericht. En Hij begon tot hen te zeggen: Heden is dit Schriftwoord voor uw oren vervuld!"* Evenals in Lucas 24:27, waarin Yeshua later aan de Emmaüsgangers uitlegde dat de Tora en de Profeten van Hem getuigen, vertelde Hij ook na de lezing van יְשַׁעְיָהוּ Yeshayahu [Jesaja] 61:1-2 aan de mensen in de synagoge, dat juist dit Schriftgedeelte betrekking had op Hemzelf.

Gezien de vermelding van de profetenlezing in bovengenoemde tekst uit Lucas 4 kunnen wij ervan uitgaan dat de Haftara reeds in de eerste eeuw gezien werd als een vanzelfsprekend onderdeel van de dienst in de synagoge. Dit wordt ook door מִפְעָלוֹת Mif'alot [Handelingen] 13:13-15 bevestigd: *"Sha'ul [Paulus] en die met hem waren, voeren af van Paphos en kwamen te Perge in Pamfyllië; maar Yochanan [Johannes] scheidde zich van hen af en keerde weder naar Jeruzalem. Doch zelf gingen zij van Perge verder en kwamen te Antiochië in Pisidië, en op Yom Shabat [de sabbatdag] in de synagoge gegaan zijnde, namen zij plaats. En na de voorlezing van de Tora en de Haftara lieten de oversten der synagoge hun vragen: Mannen broeders, indien gij een woord van opwekking voor het volk hebt, spreek het dan."* Sha'ul greep uiteraard deze kans aan om aan de hand van de Schriften van Yeshua te getuigen. Zowel Lucas 4:16-21 alsook Handelingen 13:13-15 tonen aan dat ook Yeshua en Zijn Talmidim [volgelingen] als gelovige Joden actief aan deze onderdelen van de eredienst in de synagoge hebben deelgenomen.

Voorrecht

Nadat de Haftara is gelezen wordt voor de tweede keer de Tora-rol door de sjoel gedragen onder het zingen van: *"Een boom des levens is zij voor wie haar aangrijpen, wie haar vasthouden zijn gelukkig te prijzen! - Haar wegen zijn liefelijke wegen, al haar paden zijn vrede!"* (מִשְׁלֵי Mish'lei [Spreekwoorden] 3:18 en 17). De Tora-rol wordt in een plechtige processie naar de Ark terug gebracht en teruggeplaatst in de אָרוֹן־הַקֹּדֶשׁ Aron haQodesh. Dit allemaal te

mogen meemaken is voor de gelovigen uit de volken niet alleen maar het gevolg geven aan de opdracht uit Handelingen 15:21 om op Shabat in de synagoge Moshe [Mozes] en de profeten te leren, dus Tora en Haftara mee te lezen, maar ook een geweldig voorrecht! Door blijvend mee te lezen met de synagoge wordt B'rit haChadasha [het Nieuwe Testament] voor ons allen daadwerkelijk een vernieuwd, maar vooral een vernieuwend boek, bevrijd en gezuiverd van alle door de eeuwen heen ingeslopen verkeerde heidense interpretaties en invloeden! Het is dus een hele belangrijke stap in de goede richting op de terugweg naar de oorspronkelijke Joodse identiteit van het nieuwtestamentisch geloof als men het leesrooster met de Parashot en hun vaste Haftara-lezingen overneemt en aanvult met lezingen uit het Nieuwe Testament, die daarbij aansluiten. En dat kunt u natuurlijk ook thuis doen, want u zult wel begrijpen dat aan de voorwaarde van Handelingen 15:21 hier in Nederland helaas niet voldaan kan worden en zeker niet elke week. Ik kan me namelijk best voorstellen dat zowel de orthodoxe alsook de liberale synagogen niet echt zitten te wachten op een toestroom van christenen, nog afgezien van de ruimtelijke beperkingen. Maar zoals gezegd, thuis kunt u de wekelijkse schriftlezingen natuurlijk wel volgen, want de moderne computertechniek maakt dit mogelijk omdat er op diverse Joodse websites wekelijkse studies over de Tora-lezingen verschijnen.

Het zijn weliswaar geen Messiasbelijdende rabbijnen die de Schriftlezingen hier op deze sites wekelijks uitleggen, maar orthodoxe en liberale, en het vraagt dan ook eigen inzet en een gedegen kennis van het Nieuwe Testament om met hun hulp de hele Bijbel te leren verstaan. Toch zult u al gauw merken dat zij erg vakbekwaam en zorgvuldig te werk gaan en een waardevolle aanwinst geven aan hetgeen u vanuit de kerken of christelijke websites leert. Natuurlijk vindt u via Google ook talrijke Messiasbelijdende Joodse websites waarop u een commentaar op de wekelijkse Parasha kunt vinden waarin Yeshua centraal staat, maar deze websites zijn doorgaans slechts Engelstalig. Toch voor een uitstekende Messiasbelijdende Parasha-uitleg in het Nederlands kan ik u wel de hieronder geplaatste links van de Belgische site <http://messiaanshetlevendwater.be> van harte aanbevelen.

Als u eenmaal aan de wekelijkse Schriftlezing volgens het Joodse leesrooster begonnen bent zult u zien hoe verrassend het is welke lijnen vanuit het Tora-gedeelte via de profetenlezing lopen naar het Nieuwe Testament, want B'rit haChadasha is net zo Joods als de TeNaCH en de uitleg en toepassing van de Tora in het Nieuwe Testament staan duidelijk dichterbij de traditionele Joodse exegese dan bij de traditionele christelijke.

Daarom is het doel van deze bijbelstudie, om naast het Nieuwe Testament ook het lezen en hanteren van de Tora en de profeten aan te moedigen en zo wil ik ter afsluiting het indringende advies van Sha'ul [Paulus] herhalen: ***“Elk van G'd ingegeven Schriftwoord is ook nuttig om te onderrichten, te weerleggen, te verbeteren en op te voeden in de gerechtigheid, opdat de mens G'ds volkomen zij, tot alle goed werk volkomen toegerust. - Want er komt een tijd, dat de mensen de gezonde leer niet meer zullen verdragen, maar omdat hun gehoor verwend is, naar hun eigen begeerte zich tal van leraars zullen bijeenhalen, dat zij hun oor van de waarheid zullen afkeren en zich naar de verdichtfels keren!”*** (2 Timotheüs 3:16-17 en 4:3-4). Voor welke leraars kiest u?

Werner Stauder